Detailnejšie informácie o novom zákone o voľbách a o zákone o volebnej kampani

Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva

- **V prvej časti upravuje pravidlá spoločné pre všetky druhy volieb,** napríklad podmienky aktívneho a pasívneho volebného práva, tvorba volebných okrskov, zostavovanie a vedenie stáleho zoznamu voličov, vyhlásenie volieb, informovanie voličov, postup pri hlasovaní, úlohy volebných komisií pri zisťovaní výsledkov volieb a vyhotovovaní zápisníc volebnými komisiami, materiálne a personálne podmienky zabezpečenia volieb, nároky členov volebných komisií a úschova volebných dokumentov. **V ďalších častiach sa ustanovujú osobitné pravidlá pre jednotlivé druhy volieb, ľudové hlasovanie o odvolaní prezidenta SR a referendum**.
- **Týmto zákonom sa zriaďuje Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán (ŠK),** určuje sa spôsob jej kreovania a jej kompetencie.
- **Zjednocujú sa lehoty na vyhlásenie volieb** - najneskôr 110 dní pred konaním volieb (okrem voľby prezidenta, 55 dní je odvodených z lehoty určenej v Ústave SR).
- **Zjednocuje sa úprava hlasovacích lístkov**, bude sa už iba „krúžkovať“ .
- **Oznámenie o čase a mieste konania volieb** (a zoznam kandidátov pre voľby do NR SR a EP) **sa bude doručovať systémom „jedna zásielka do každej domácnosti“**, čiže nie každému voličovi.
- **Zavádza sa elektronické doručovanie zápisníc okresných volebných komisií.** Nebude potrebný fyzický prevoz zápisníc okresných volebných komisií, čím sa ušetria náklady spojené s ich prevozom.
- **Upravuje sa odkladanie nepoužitých a nesprávne upravených hlasovacích lístkov do osobitnej schránky, ktorá musí byť zapečatená, aby sa znemožnila manipulácia.** Reaguje sa tým na medializácie tzv. „kupovania“ hlasovacích lístkov, a tým ovplyvňovanie voličov.
- **Zavádza sa povinnosť voliča vlastnoručným podpisom v zozname voličov potvrdiť prevzatie hlasovacích lístkov a obálky a postup, ak volič tak urobiť nemôže.**
- Volič, ktorý nemôže sám hlasovať pre zdravotné postihnutie alebo nemôže čítať alebo písať, má právo vziať za plentu inú osobu, aby upravila hlasovací lístok podľa jeho pokynov. Predtým člen okrskovej volebnej komisie obidvoch poučí o spôsobe hlasovania a skutkovej podstate trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda. Má to zabezpečiť čo najvyššiu mieru nezávislosti rozhodovania voliča.
- Ukladá sa povinnosť obci vyčleniť vo volebnej miestnosti osobitný priestor pre zástupcov nezávislých kandidátov pri voľbách do orgánov územnej samosprávy, ktorí prejavia záujem o sledovanie priebehu hlasovania a sčítania hlasov.
- Tak ako doteraz sa pri voľbách do NR SR umožňuje voľba poštou pre voličov, ktorí nemajú trvalý pobyt v SR, a voličov, ktorí majú trvalý pobyt v SR a v čase volieb sa zdržiavajú mimo jej územia. **Po novom sa umožňuje hlasovanie prostredníctvom pošty aj v referende.**

- **Posilňuje sa váha prednostných hlasov pri voľbách do EP.** Hranica sa znižuje z 10 na 3 percentá. Pri voľbách do NR SR ostáva rovnaká hranica (potrebné sú najmenej 3 percentá z celkového počtu hlasov pre stranu.)
- **Zavádzajú sa sankcie za porušenie zákona:**
  - ✓ Okresný úrad (OkÚ) uloží pokutu 33 eur tomu, kto neodloží po hlasovaní nepoužité hlasovacie lístky do schránky na to určenej alebo neuposlúchne pokyny na zachovanie poriadku vo volebnej miestnosti.
  - ✓ Pokutu 100 eur dostane ten, kto požiada pre voľby do EP o zápis do zoznamu voličov v inom členskom štáte EÚ a zároveň požiada o zápis do zoznamu voličov v SR alebo uvedie v čestnom vyhlásení ku kandidátnej listine nepravdivý údaj.
- **Volebné systémy pre jednotlivé voľby sa nemenia.**
- Od dane z príjmov budú oslobodené odmeny za výkon funkcie predsedov, členov a zapisovateľov volebných komisií a komisií pre referendum. (Účinné k 1. januáru 2016.) Výšku odmeny členov a zapisovateľov volebných komisií upraví MV po dohode s Ministerstvom financií SR.
- **Predpokladá sa finančná úspora.** Dosiahne sa zasielaním jedného výtlačku zoznamu kandidátov do domácnosti, ako i elektronickým zasielaním zápisníc okresných volebných komisií.

Zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani

- **Zjednocuje základné pravidlá vedenia volebnej kampane pre všetky druhy volieb a zavádza jednotnú terminológiu.** Doterajšie zákony upravovali kampaň rôznym spôsobom.
- Upravuje sa dĺžka volebnej kampane: **volebná kampaň začína dňom uverejnenia rozhodnutia o vyhlásení volieb v Zbierke zákonov SR a končí 48 hodín predo dňom konania volieb.** Následne platí až do skončenia hlasovania **volebné moratórium**, počas ktorého je zakázané zverejňovať informácie o kandidujúcich subjektoch. Vytvára sa tým priestor, v rámci ktorého sa má volič slobodne rozhodnúť, komu dá svoj hlas bez ovplyvňovania inými subjektmi. Podľa doterajších právnych predpisov bolo moratórium zavedené pre všetky druhy volieb okrem volieb do NR SR.
- **V čase 14 dní predo dňom konania volieb a v deň konania volieb až do skončenia hlasovania je zakázané zverejňovať výsledky volebných prieskumov.** Pri druhom kole volieb prezidenta alebo predsedu samosprávneho kraja je to sedem dní predo dňom konania volieb až do skončenia hlasovania.
- **Zavádza sa nový inštitút tzv. osobitných (transparentných) účtov**, ktoré musia zobrazovať prehľad transakcií a musia byť nepretržite prístupné verejnosti. Volebnú kampaň bude možné financovať len z takéhoto účtu. Peniaze naň budú môcť byť vložené len prevodom z iného účtu. Prispeje to k efektívnejšiemu výkonu kontroly a umožní voličom vytvoriť si názor na kandidujúce subjekty aj z pohľadu ich

financovania, podpory od iných súkromných osôb. Osobitný účet bude povinný viesť okrem politickej strany aj kandidát na prezidenta SR a nezávislí kandidáti na predsedu VÚC, primátora mesta, starostu obce a starostu mestskej časti v obci nad 5000 obyvateľov.

- **Volebnú kampaň budú môcť viesť aj fyzické osoby, fyzické osoby – podnikatelia alebo právnické osoby, ktoré budú zaevidované ŠK ako tzv. tretie strany.** Finančné prostriedky určené na kampaň budú viesť na osobitnom účte v banke. ŠK bude zverejňovať zoznam tretích strán na svojom webe.
- **Zavádzajú sa limity výdavkov na volebnú kampaň**. Cieľom je vytvoriť rovnaké podmienky pre všetky kandidujúce subjekty. Prekročenie limitov bude sankcionované. Doterajšia legislatíva upravovala strop výdavkov len pre prezidentské voľby, pri ostatných voľbách nebola výška výdavkov upravená. Do limitu sa budú započítavať aj náklady, ktoré politická strana alebo kandidát na prezidenta SR alebo nezávislý kandidát vynaložili v čase začínajúcom 180 dní pred dňom vyhlásenia volieb.
    - ✓ Politická strana bude môcť na kampaň pred voľbami do NR SR a voľbami do EP minúť najviac tri milióny eur,
    - ✓ kandidát na prezidenta najviac 500.000 eur spolu pre obidve kolá (v súčasnosti je to 132.775 eur),
    - ✓ kandidát na predsedu VÚC najviac 250.000 eur pre obidve kolá, rovnako aj kandidát na primátora mesta Bratislavy a primátora mesta Košice,
    - ✓ kandidáti na primátorov a starostov podľa počtu obyvateľov od 2.000 do 100.000 eur podľa počtu obyvateľov mesta alebo obce,
    - ✓ politická strana, ktorá vedie kampaň vo voľbách do orgánov územnej samosprávy, najviac 500.000 eur.
    - ✓ tretia strana najviac 100.000 eur, pri voľbách do orgánov územnej samosprávy najviac 25.000 eur.
- **Zavádza sa povinnosť označiť odvysielanú politickú reklamu, zverejnenú platenú inzerciu, zverejnené volebné plagáty a všetky ďalšie spôsoby vedenia volebnej kampane, vrátane prezentácie predvolebných prieskumov a volebných prieskumov verejnej mienky údajmi o objednávateľovi a dodávateľovi; na drobných reklamných predmetoch sa uvádza údaj o objednávateľovi.** Cieľom je zvýšenie transparentnosti vedenia kampane. Doterajšia prax ukázala, že často nebolo možné zistiť, kto, na pokyn koho a za čo konal pri propagácii v prospech alebo neprospech kandidujúceho subjektu.
- **Upravuje sa kontrola volebnej kampane a ukladanie sankcií za porušenie pravidiel vedenia volebnej kampane**, tie boli v doterajšej úprave nedostatočné. Kontrola a ukladanie sankcií sa zveruje ŠK, MV, Ministerstvu kultúry SR a Rade pre vysielanie a retransmisiu. Pokuty za priestupky bude ukladať OkÚ. Príklady:
    - ✓ Za vedenie kampane počas moratória a porušenie zákazu zverejňovania volebných prieskumov uloží ŠK politickej strane pokutu od 30.000 do

300.000 eur, kandidátovi na prezidenta SR od 5.000 do 50.000 eur, nezávislému kandidátovi a tretej strane od 1000 do 10.000 eur.

- ✓ Za prekročenie finančného limitu na kampaň uloží MV politickej strane pokutu od 10.000 do 100.000 eur, kandidátovi na prezidenta SR od 2.000 do 30.000 eur, nezávislému kandidátovi a tretej strane od 1000 do 10.000 eur.
- ✓ Pokutu od 300 do 3000 eur uloží OkÚ tomu, kto prisľúbi voličovi finančnú odmenu alebo vecný dar za hlasovací lístok nevložený do volebnej schránky, ako aj voličovi, ktorý takúto odmenu alebo dar prevezme.
- ✓ Za vedenie volebnej kampane inými subjektmi, ako ustanovuje zákon, bude hroziť právnickej osobe pokuta od 3000 do 10.000 eur, fyzickej osobe od 300 do 1000 eur.
- ✓ Pokuty budú môcť byť uložené napríklad aj za porušenie povinnosti označiť predmety určené na volebnú kampaň a produkty volebnej reklamy údajmi o objednávateľovi a dodávateľovi, porušenie povinností ohľadne vedenia osobitných účtov, nedoručenie záverečnej správy o nákladoch na volebnú kampaň.
- ✓ Porušenia pravidiel vysielania politickej reklamy vo vysielaní RTVS a vysielateľov s licenciou sa bude postihovať podľa zákona o vysielaní a retransmisii.

Novela zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach

(v zákone o volebnej kampani ako článok II.)

- **Sprísnili sa pravidlá a kontrola financovania politických strán. Väčšina ustanovení nadobudla účinnosť už v roku 2014 vyhlásením v Zbierke zákonov po schválení v Národnej rade SR. Podrobnosti uvádzame pre komplexnosť informácií a v súvislosti s kompetenciami ŠK.**
- V nadväznosti na rozšírenie okruhu povinností **sa rozšíril počet sankcií za porušovanie pravidiel financovania politickej strany. Upravila sa aj výška pokút pre jednotlivé správne delikty.**
- **Politické strany sú povinné každoročne do 31. marca zverejniť na svojom webe alebo v dennej tlači zoznam osôb, ktoré prispeli na jej činnosť v predchádzajúcom roku peňažnou sumou, darom alebo iným bezodplatným plnením v hodnote vyššej ako minimálna mzda.** Za nesplnenie povinnosti uloží ŠK politickej strane pokutu 5000 eur.
- **Zaviedla sa oznamovacia povinnosť pre osoby, ktoré politickej strane poskytli dar alebo iné bezodplatné plnenie v hodnote vyššej ako 5000 eur.** Táto skutočnosť sa oznamuje ŠK do 31. januára nasledujúceho roku. Verejnosť si tak bude môcť overiť pravdivosť informácií zverejnených politickou stranou. Za nesplnenie povinnosti ŠK uloží pokutu 5000 eur. **Prvé takéto oznámenie (za rok 2015) sa predkladá do 31. januára 2016.**

- **Výročné správy politických strán sa doplnili o prehľad výdavkov na volebnú kampaň a ďalšie doklady preukazujúce finančnú disciplínu politickej strany.** Ide o potvrdenie zdravotnej poisťovne a Sociálnej poisťovne o tom, že politická strana nemá nedoplatky. Doteraz politické strany dokladovali len plnenie daňových povinností. Výročnú správu za predchádzajúci kalendárny rok doručuje politická strana ŠK každoročne najneskôr do 30. apríla v listinnej a elektronickej podobe. Výročnú správu politickej strany ŠK zverejňuje na svojom webovom sídle a ukladá do verejnej časti registra účtovných závierok. **Politické strany budú predkladať výročnú správu za rok 2015 už podľa nových pravidiel.**
- **Zavádzajú sa sankcie, ak si politická strana nesplní povinnosti pri predkladaní výročnej správy.** Za nepredloženie výročnej správy v zákonnej lehote uloží ŠK pokutu 3500 eur. MV SR zapíše politickú stranu v registri politických strán s dodatkom „v likvidácii“, ak nepredloží ŠK výročnú správu v zákonnej lehote za dve po sebe nasledujúce účtovné obdobia alebo, ak ŠK nepredloží úplnú výročnú správu ani po výzve na odstránenie nedostatkov, a to za dve po sebe nasledujúce účtovné obdobia. Dňom zápisu vstupuje politická strana do likvidácie a bude môcť vykonávať iba pôsobnosť súvisiacu s jej zrušením.
- **V roku 2014 (dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov) nadobudli účinnosť aj tieto ustanovenia o prijímaní darov: Sprísnili sa pravidlá pre prijímanie darov a bezodplatných plnení a ich evidencia.** Členské príspevky nad 100 eur a peňažné dary môže politická strana prijať iba vtedy, ak boli poukázané formou bezhotovostnej platobnej operácie. Podrobnejšie sa upravili náležitosti darovacej zmluvy. Drobné peňažné dary (do 200 eur za rok od jedného darcu) môže politická strana prijať aj bez darovacej zmluvy. Zároveň sa upravilo vylúčenie anonymity darcu, a to ustanovením povinnosti vrátiť dar v prípade, ak nie je možné z výpisu účtu strany v banke preukázať, kto je jeho darcom. Ak účet, z ktorého bol dar poukázaný, už neexistuje, dar sa stane príjmom štátneho rozpočtu.
- **ŠK uloží politickej strane pokutu v sume dvojnásobku príjmu z daru alebo z iného bezodplatného plnenia, ak prijala dar alebo iné bezodplatné plnenie v rozpore so zákonom o politických stranách.**
- Umožnilo sa založiť politickú stranu a stať sa členom politickej strany aj osobám, ktoré nie sú občanmi SR, ale sú občanmi členského štátu EÚ a majú trvalý pobyt na území SR. Môžu tak voliť a byť volení do orgánov miestnej samosprávy za rovnakých podmienok ako štátni občania SR. Zosúladilo sa tým vnútroštátne právo s článkom 22 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ. Uvedená zmena nadobudla účinnosť v roku 2014.
- Zákon tiež ošetril, aby sa nestávalo, že jedna politická strana „ukradne“ druhej politickej strane názov alebo skratku tesne pred registráciou. Uvedená zmena nadobudla účinnosť ešte v roku 2014.
- Novela z hľadiska vecného obsahu nemenila úpravu o príspevkoch pre politické strany zo štátneho rozpočtu.